

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної освіти**

З Б І Р Н И К НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**за матеріалами
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з нагоди відзначення 190 річниці Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова**

**«ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ: ВІД ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
(ВІТЧИЗНЯНИЙ І СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ)»**

20 березня 2024 року

Київ 2024

Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. 632 с.

У збірнику вміщено наукові праці та матеріали, покладені в основу доповідей, повідомлень, аналітичних оглядів вчених, представників наукових шкіл України і зарубіжжя, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків та усіх інших зацікавлених у проблематиці, висвітленій під час роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження)» 20 березня 2024 року, присвяченій **190 річниці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова**.

Матеріали Збірника можуть бути корисними науково-педагогічним працівникам, здобувачам вищої освіти та наукових ступенів, які здійснюють дослідження в межах відповідних напрямів, педагогам-практикам закладів освіти та усім, хто цікавиться вітчизняним і світовим досвідом та інноваційними освітніми технологіями в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих.

Редакційна колегія:

Олефіренко Тарас Олексійович, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Цветкова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (голова)

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шулігіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Кузьменко Ірина Анатоліївна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеленко Галина Володимирівна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Матеріали подані в авторській редакції.

Автори статей несуть відповідальність за науковий та літературний зміст, достовірність викладених фактів, цитат, посилань на використані джерела та дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

©Кафедра дошкільної освіти, 2024

© Автори статей, 2024

ЗМІСТ

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1: ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ.....	17
<i>Ведмеденко Наталія Олексіївна</i> НАВЧАННЯ СОЦІАЛЬНИМ НАВИЧКАМ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ЗА ПРОЕКТНИМ МЕТОДОМ	17
<i>Вовк Мирослава Петрівна</i> СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	21
<i>Барановський Михайло Миколайович</i> ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОІНЖЕНЕРІЇ.....	26
<i>Lutz, David Wayne</i> ON THE ETHICS OF FACIAL RECOGNITION TECHNOLOGY IN CLASSROOMS.....	30
<i>Глушаниця Наталія Вікторівна</i> РОЛЬ ТА МІСЦЕ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ.....	34
<i>Bogdan Więckiewicz</i> WSPÓŁCZESNA RODZINA W ŚWIECIE CYFROWYM. ZACHOWANIA RYZYKOWNE – SHARENTING, FOMO, SEXTING.....	36
<i>Невзоров Роман Вікторович, Онупченко Павло Миколайович, Громико Олег Васильович</i> ФАХОВА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВІЙСЬКОВОГО ЛЬОТЧИКА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	42
<i>Жижко Тетяна Анатоліївна</i> ЛЮДИНОЦЕНТРОВАНИЙ І ЦІННІСНИЙ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ.....	47
<i>Шулигіна Раїса Андріївна, Довбня Софія Олегівна</i> КАРТИНА СВІТУ – СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ РАНЬОГО ДИТИНСТВА: ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ.....	50

<i>Тарнавська Тетяна Вердіївна</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ.....	59
<i>Лотфі Гаруді Галина Степанівна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ БІЛІНГВАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	64
<i>Дячик Наталія Юріївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО СПЕЦИФІКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФОРМИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗНАННЯ.	67
<i>Козут Іван Ігорович</i> ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА СТРУКТУРНЕ ПОЄДНАННЯ ІНТЕГРОВАНІХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ.....	72
<i>Коновалов Денис Олегович</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	76
<i>Кравцова Наталія Вікторівна</i> АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «САМООСВІТНЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ» У СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	81
<i>Федорова Світлана Олександрівна</i> ФОРМУВАННЯ ОСНОВ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУВ РІЗНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ.....	86
<i>Ковальчук Анна Олександрівна</i> МАЛІ ФОЛЬКЛОРНІ ЖАНРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ЗВУКОВИМОВИ У ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ...	91
ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ТУРБУЛЕНТНОСТІ ВСЕСВІТУ.....	95

<i>Eva Nováková, Zora Syslová, Veronika Najvarová</i> THE VIEW OF FUTURE KINDERGARTEN TEACHERS ON THE PERSONAL DEVELOPMENT OF THE CHILD IN A HETEROGENEOUS CLASSROOM SETTINGS.....	95
<i>Шадюк Ольга Іванівна, Бабенко Оксана Миколаївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	102
<i>Шадюк Ольга Іванівна, Ясковець Дарина Романівна</i> ПРОБЛЕМА ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	106
<i>Бондар Ірина Олегівна</i> ІНТЕГРАЦІЯ STORYTELLING-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	110
<i>Kopovalova Nadiia</i> FOREIGN EXPERIENCE IN FORMING FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE THROUGH INTERNATIONAL COMMUNICATION IN PRESCHOOL CHILDREN.....	116
<i>Мельник Віта Анатоліївна</i> ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНУ ПРАКТИКУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗДО.....	121
<i>Ковальова Анастасія Павлівна</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ АРТ-ПРОЄКТУ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО НАПРЯМКУВ РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	127
<i>Гроссу Катерина Сергіївна</i> ДИТЯЧА ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	133
<i>Міхєєва Анастасія Олександрівна</i> LEGO-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	137
<i>Кушнір Катерина Юріївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	142

<i>Кислиця Марія Сергіївна</i> АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОРОБКІВ З ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	147
<i>Ігнатенко Наталія Володимирівна</i> НЕТРАДИЦІЙНІ ТЕХНІКИ МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	151
<i>Андрєєва Олена Ваделінівна</i> ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ РОДИН ТА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНТЕНТ.....	156
<i>Маньківська Тетяна Олександрівна</i> РОЗВИТОК УВАГИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА МЕТОДИКОЮ МАРІЇ МОНТЕССОРІ.....	161
ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 3: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ.....	166
<i>Довга Тетяна Яківна</i> РОЛЬ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	166
<i>Jadwiga Daszykowska-Tobiasz, Monika Wojtkowiak</i> WSPARCIE I POMOC DZIECIOM UCHODźCÓW W KONTEKŚCIE WOJNY W UKRAINIE.....	171
<i>Панасенко Елліна Анатоліївна, Березка Софія Вікторівна</i> НЕЙРОІГРИ ЯК ЗАСІБ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	177
<i>Ковшар Олена Вікторівна</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШУКУ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА...	183
<i>Ступак Оксана Юріївна</i> АДАПТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ЧЕСЬКИХ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	187

Федорчук Олена Іванівна ОСОБЛИВОСТІ БАТЬКІВСЬКОГО СУПРОВОДУ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕМОЦІЙНО ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	191
Агіляр Туклер Вікторія Вільямівна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	196
Каряка Інна Вікторівна ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ АРТИСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ МУЗЧИНО-РИТМІЧНИХ РУХІВ НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ В ДИТЯЧОМУ САДКУ.....	200
Кирста Наталія Романівна ПСИХОЛОГО–ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	205
Омеляненко Алла Володимирівна РОЗВИТОК ЕМПАТІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ТЕАТРАЛІЗОВАНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	210
Корх Віра Михайлівна ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ТА ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА РОБОТА З ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ СТАНАМИ ДІТЕЙ ВІЙНИ.....	215
Волинець Юлія Олександрівна, Стаднік Надія Вікторівна ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В КОНСТРУКТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	222
Товкач Ірина Євгеніївна РОЗКРИТТЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ЗАПОРУКИ УСПІШНОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	228
Токарєва Людмила Дмитрівна ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДОРОСЛОГО НА ФОРМУВАННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ.....	233

<i>Шелепко Галина Володимирівна</i> ПІЗНАВАЛЬНА СФЕРА – ІМПУЛЬС ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	238
<i>Сенчило Алла Володимирівна</i> ВПЛИВ КАЗОК НА РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ «ВІРШОЇДИ».....	244
<i>Кузьменко Ірина Анатоліївна</i> ФОРМУВАННЯ ОСНОВ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: РЕЗУЛЬТАТИ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕТАПУ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА КОГНІТИВНО- АНАЛІТИЧНИМ КРИТЕРІЄМ.....	250
<i>Заречна Лілія Володимирівна</i> ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	255
<i>Бойко Альона Олександрівна</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ІГОР.....	260
<i>Головко Марія Олександрівна</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ.....	264
<i>Горбач Юлія Василівна</i> ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	267
<i>Гурідова Тетяна Олександрівна</i> ВІРШОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОБРАЗНОЇ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ.....	272
<i>Дубчак Мирослава Анатоліївна</i> ВИКОРИСТАННЯ КАЗКОТЕРАПІЇ ЯК ЗАСОБУ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ ДОШКІЛЬНИКА НА ВСІХ ЕТАПАХ ПРОЖИВАННЯ НАСЛІДКІВ ТРАВМУЮЧОЇ ПОДІЇ.....	277

<i>Іванчихіна Світлана Миколаївна</i> ВПЛИВ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК СЕНСОРНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	282
<i>Кир'янова Дарина Володимирівна</i> АВТОРСЬКА КАЗКА – ПОТУЖНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	286
<i>Кобяк Анна Юріївна</i> СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ В ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.	291
<i>Койло Наталія Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРИ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ В СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ.....	297
<i>Садовська Ангеліна Русланівна</i> ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	301
<i>Коробкіна Тетяна Миколаївна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	305
<i>Куркіна Карина Вікторівна</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	310
<i>Омельчук Анжела Сергіївна</i> МЕТОДИКА МАРІЇ МОНТЕСОРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ УВАГИ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ.....	313
<i>Макоганчук Юлія Олександрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У ФОРМУВАННІ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	319
<i>Наследова Оксана Миколаївна</i> ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	325

<i>Кушнірюк Діана Сергіївна</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР.....	330
<i>Лисак Тетяна Вікторівна</i> ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДОЗНАВСТВА.....	335
<i>Нодь-Соломко Зінаїда Михайлівна</i> НЕСКЛАДНІ ДОСЛІДИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	339
<i>Прокопенко Марія Олександрівна</i> ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ОЗНАКИ, ОСОБЛИВОСТІ, ПОТРЕБИ СОЦІУМУ.....	345
<i>Панасюк Ольга Вікторівна</i> СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ У ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІЗ СУЧАСНОЮ РОДИНОЮ.....	350
<i>Пахомова Наталія Олександрівна</i> ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА РОДИНИ В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ.....	354
<i>Садовнічик Регіна Геннадіївна</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ТА ФОРМАТИ.....	360
<i>Сад Людмила Володимирівна</i> ВИХОВАННЯ ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ СПОРТИВНИХ ІГОР.....	365
<i>Шаповалова Наталія Михайлівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФАНТАЗІЇ У ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ.....	370
<i>Сердюк Юлія Петрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	373

Фасенко Катерина Леонідівна ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	377
Цвілій Людмила Миколаївна ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ.....	384
Шевченко Ганна Михайлівна КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ЕКСКУРС.....	388
Шпигунова Анна Анатоліївна РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ СПІВПРАЦІ ВИХОВАТЕЛЯ І РОДИНИ.....	393
Юрченко Наталія Григорівна ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОГО СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ОДНОЛІТКІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	396
Власенко Христина Володимирівна КАЗКА ЯК ЗАСІБ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	400
Лаута Еріка Юріївна ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ...	403
Пипко Марина Сергіївна ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ СЕЗОННИХ ЯВИЩ У ВИХОВАННІ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	407
ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 4: ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ: КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ, КОМУНІКАЦІЯ, КООПЕРАЦІЯ, КРЕАТИВНІСТЬ.....	414

<i>Цветкова Ганна Георгіївна</i> ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В ХОРВАТІЇ: ДОСВІД ПІГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	414
<i>Avramenko Olga</i> DYNAMICS IN STEM-RELATED RESEARCH: FROM ‘ACTIVE LEARNING’ TO ‘SCIENCE IDENTITY’ AND ‘SERIOUS GAMES’.....	420
<i>Бойченко Валентин Валентинович, Малишев Віктор Володимирович</i> ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ» ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГА.....	424
<i>Сергієнко Володимир Петрович, Сидоренко Юлія Вікторівна</i> ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	429
<i>Veronika Rodová, Hana Horká</i> DRAMATICKÁ VÝCHOVA V PŘÍPRAVNÉM VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	434
<i>Гура Тетяна Віталіївна, Асєєва Ірина Володимирівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	440
<i>Заслужена Алла Андріївна</i> РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ЗВО ПРИ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ.....	444
<i>Плачинда Тетяна Степанівна</i> ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	449
<i>Семенча Людмила Григорівна</i> ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ГОТОВНОСТІ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ПСИХОЛОГІЇ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ.....	452
<i>Солодовник Тетяна Олександрівна, Середа Наталія Вікторівна, Резнік Світлана Миколаївна</i> ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	457

Яремчук Наталія Ярославівна ЦИФРОВА ЕКОСИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	462
Подкоритова Лариса Олександрівна АНКЕТА «Я І САМОТНІСТЬ» ДЛЯ СПРИЙНЯТТЯ САМОТНОСТІ.....	465
Кирпенко Євгеній Віталійович МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВВНЗ.....	469
Котелевський Іван Володимирович СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У США: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА.....	472
Нагірний Володимир Васильович ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	476
Фаринюк Захар Любомирович ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В КОНТЕКСТІ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.....	481
ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 5: ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ: ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ, РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ.....	485
Барановська Лілія Володимирівна РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	485
Лоцман Руслана Олександрівна ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ РОЗРОБКИ «ПІСЕННИЙ КАЛЕНДАР» У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	490

Ягупов Василь Васильович ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ.....	494
Гомонюк Олена Михайлівна, Левко Мар'яна Іванівна ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	500
Гриджук Оксана Євгеніївна РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	505
Войналович Олександра Олександрівна ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗВО...	510
Дуда Наталія Михайлівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ ЗАКЛАДІ ОСВІТИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	514
Лапченко Інна Олександрівна ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	517
Гальченко Вікторія Миколаївна СУТНІСТЬ ЖИТТЄВИХ СТРАТЕГІЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	521
Денис Ірина Зеновіївна ТИПОВІ ПОМИЛКИ У МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІХОТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ.....	525
Погоріла Світлана Григорівна, Тимчук Інна Миколаївна ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) В АГРАРНОМУ ЗВО	530
Фотинюк Володимир Григорович ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗАСАД ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	535
Жуковський Максим Олегович ДОСВІД КРАЇН ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	538

Поліщук Катерина Миколаївна ОСВІТНІЙ ХАБ ЯК ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	542
Розумовська Юлія Олександрівна ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ОФІЦЕРА.....	545
Пономаренко Павло Миколайович ІМІТАЦІЙНІ МЕТОДИ У ФОРМУВАННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....	549
Сусно Владислав Віталійович СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ З ВІДХИЛЕННЯМИ У СТАНІ ЗДОРОВ'Я.....	555
Пастушок Ольга Іванівна ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ МІСТА НІКОПОЛЬ.....	560
Мороз Майя Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ВИКЛИКІВ.....	565
Гуд Ганна Олександрівна ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗВО В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	569
Петровський Богдан Ігорович ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОБОТОДАВЦІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	573
Сафонова Людмила Василівна ХУДОЖНІ ЗАСОБИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ У РОЗВИТКУ ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	578

<i>Журавель Наталія Вікторівна</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО КОМПЕТЕНТНОГО БАКАЛАВРА З АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ.....	583
<i>Матвієнко Ірина Андріївна</i> ВПЛИВ ПОЗААУДИТОРНИХ ЗАХОДІВ НА ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	588
<i>Ярмак Олена Миколаївна, Чепурний Вадим Анатолійович</i> РОЛЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	593

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 6:

ІНКЛЮЗИВНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ.....

<i>Simkova Iryna, Alla Vlasiuk</i> THE ROLE OF DIGITAL INCLUSION IN ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES LEARNING.....	597
<i>Томашевська Ірина Петрівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИТАННЯ ІКТ У ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	600
<i>Унінець Ірина Михайлівна</i> ТРАНСКУЛЬТУРАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОБОТИ ПСИХОЛОГА ІЗ ЗАПИТАМИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ.....	604
<i>Писарчук Оксана Тарасівна, Чайка Володимир Мирославович</i> ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ЗДО: СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ.....	608
<i>Войтюк Ірина Вікторівна, Чучко Раїса Лук'янівна</i> КОРЕКЦІЯ МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: РЕЗУЛЬТАТИ КОНТРОЛЬНОГО ЕТАПУ ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	611
<i>Лоб Ольга Василівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	620
<i>Андрущенко Наталія Вікторівна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ БЕЗБАР'ЄРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗДО.....	624
<i>Протасова Ольга Юріївна</i> ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	626

has been a shift towards exploring gaming forms of learning. Hopefully, these new gaming approaches will enhance the appeal of traditionally complex yet undoubtedly important aspects of STEM.

Acknowledgments. The author is grateful for the support from the *Research Council of Lithuania*.

References:

1. Donthu Naveen, Kumar Satish, Mukherjee Debmalya, Pandey Nitesh, Lim Weng Marc. How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 2021, **133**. P. 285–296

УДК 378.091.12:005.963

Бойченко Валентин Валентинович,
заступник директора Інституту післядипломної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.

Малишев Віктор Володимирович,
доктор технічних наук, професор,
Приватний заклад вищої освіти,
«Міжнародний європейський університет»,
м. Київ, Україна.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІНДИВІДУАЛЬНА ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ» ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГА

Анотація. *Індивідуальна освітня траєкторія педагога є фактором його особистісного розвитку й реалізації особистісного потенціалу. Імплементация нормативно – правової бази можливості для її реалізації для всіх учасників освітнього процесу на всіх рівнях освіти. Узагальнення результатів наукових досліджень дозволяє виокремити базові принципи її проєктування та наукові підходи щодо дефініції. Показано, що готовність педагога до проєктування траєкторії можлива за визначених обставин.*

Ключові слова: *індивідуальна освітня траєкторія, принципи проєктування, реалізація, вектори спрямування.*

Abstract. *The individual educational trajectory of a teacher is a factor in his personal development and realization of personal potential. Implementation of the regulatory and legal basis for the possibility of its implementation for all participants*

of the educational process at all levels of education. Summarizing the results of scientific research allows us to single out the basic principles of its design and scientific approaches to definition. It is shown that the readiness of the teacher to project the trajectory is possible under certain circumstances.

Key words: *individual educational trajectory, design principles, implementation, direction vectors.*

Значущість проблеми індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) педагогічного працівника визначається підвищеними вимогами до рівня його освіченості та професіоналізму, здатності втілювати сучасні освітні інновації в навчальний процес. ІОТ є фактором особистісного розвитку й реалізації особистісного потенціалу. На сучасному етапі розвитку суспільства активно імплементується нормативно – правова база, що відкриває можливості для реалізації ІОТ учасників освітнього процесу на всіх рівнях освіти.

Узагальнення результатів наукових досліджень [3-12] дозволяє виокремити базові принципи проєктування ІОТ: системність, цілісність й взаємодоповнюваність тактичного (функціонального) і стратегічного (інтенційного) проєктування; єдність проєктування ІОТ і самопроєктування особистісного розвитку; смислова насиченість й індивідуальна гармонія у вимірі проєктованої ІОТ; можливість використання проєкту ІОТ як створення умов для отримання зворотного зв'язку та розширення горизонту власного бачення; орієнтація та динамічне просування в освітньому просторі; плюралізм у просторі проєктної творчості, відкритість й персектива нових можливостей; моніторинг обмежень і свобод як ресурсів у вирішенні завдань проєктування; підтримання необхідних темпів і динаміки у здійсненні проєктів; використання психологічних механізмів раціональної та ірраціональної обробки інформації; соціально розподілене сканування перспектив і відкритості смислового простору; толерантність до невизначеності й поліваріативності проєктів ІОТ; одночасне проєктування участі та виконання інших проєктів, що дає можливість необхідного вдосконалення.

Поняття «ІОТ» формалізовано в законі України «Про освіту» тлумачиться як персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти (табл. 1). Концепцією Нової української школи (НУШ) передбачено нові функції вчителя як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора, партнера в ІОТ учня, сприяючого набуттю учнем ключових компетентностей НУШ. Звичайно, ця обставина значно підсилює значущість проблеми формування та вдосконалення ІОТ педагога. Проєктування та реалізація власної ІОТ педагогічного працівника в системі неперервної освіти є необхідною умовою здійснення професійного супроводу та реалізації ІОТ учнів у закладах загальної середньої освіти. В табл. 1 наведено різні погляди та точки зору на формулювання поняття «ІОТ».

Таблиця 1

Плюралізм наукових підходів щодо дефініції «індивідуальна освітня траєкторія педагога»

Автор, рік, посилання	Тлумачення поняття
Закон України про освіту [1]	ІОТ – «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання».
А. Хуторський, [2]	ІОТ – це «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу в освіті. Просування за індивідуальною траєкторією можливе за умов: визначення змісту з урахуванням власних потреб; постановки власних цілей у вивченні конкретної теми; вибору оптимальної форми, темпу навчання, що найбільш відповідають індивідуальним особливостям суб'єкта навчання; рефлексивного усвідомлення отриманих результатів; оцінювання та корегування своєї діяльності».
Я. Сухенко, [5]	ІОТ – «система смислів, співвіднесена з історією власної освітньої діяльності (як процесу набуття знань, умінь, навичок, компетентностей, так і їх передачі іншим) упродовж життя та зафіксована у вигляді ставлень до неї».
О. Половенко, Л. Кірішко, [10]	ІОТ формування професійної компетентності педагога – це «доцільний вибір ним змісту, форм, методів, технологій, прийомів освіти на основі узгодження індивідуальних цілей, потреб, мотивів, інтересів працівника та цілей, вимог освітньої організації (закладу освіти)»
О. Мариновська, [11]	ІОТ професійного розвитку педагога – це «цілеспрямованість особистості на саморозвиток професійної компетентності, що передбачає саморегулювання власних фахових дій задля самореалізації акмепотенціалу, досягнення успіху в професійній роботі».
Я. Сухенко, [4]	ІОТ – це «результативно – усвідомлені (сила) та емоційно – оціночні (оцінка, комфорт) компоненти, репрезентативність, динамічність, персоналізація, інноваційність освітнього процесу педагога».
Г. Полякова, [12]	ІОТ – це «доцільний вибірним змісту, форм, методів, технологій, прийомів освіти на основі узгодження індивідуальних цілей, потреб, мотивів, інтересів працівника та цілей, вимог освітньої організації»

Обов'язковою умовою успішного проведення реформ в системі освіти є одночасна реалізація можливостей ІОТ на різних рівнях системи освіти. В табл. 2 систематизовано предмети дослідження проблеми ІОТ для різних рівнів системи освіти з відповідною згадкою вчених і дослідників.

Таблиця 2

Предмети дослідження проблеми ІОТ для різних рівнів системи освіти

Рівень системи освіти	Предмет дослідження	Вчені та дослідники
Заклади загальної середньої освіти	Типи ІОТ, специфіка її планування, педагогічного супроводу та реалізації, потенціал її інноваційності, формування суб'єктивності учня щодо визначення власної ІОТ	К. Александрова, А. Гаязов, О. Жерновникова, М. Кунаш, В. Кухаренко, С. Литвинова, А. Хуторський
Професійна підготовка в закладі вищої освіти	Особливості організації навчального процесу за ІОТ, роль і місце ІОТ в професійній підготовці, діяльність викладачів щодо планування та реалізації ІОТ студента	Ю. Богачков, А. Богданов, І. Каньковський, Б. Корольов, Т. Коростіянець, В. Кремень, Ф. Мухаметзянова, Т. Олійник, М. Соколова
Післядипломна педагогічна освіта	Умови реалізації власної траєкторії саморозвитку та самореалізації педагога, основи проектування ІОТ	О. Дубасенюк, К. Колос, Т. Ломакіна, В. Сидоренко, М. Скрипник

Ступінь розкриття та реалізації потенційних можливостей особистості як суб'єкта освітньої діяльності та навчального процесу є одним із найважливіших індикаторів ефективності проектування та реалізації ІОТ. Науковцями досліджуються різні аспекти даної проблеми: властивості, види, структура потенціалу педагогічного працівника; енергопотенціал людини; потенціал індивідуального буття; потенціал самореалізації; вчинковий потенціал; творчий потенціал; потенціал саморегуляції в частині структурно – функціональної організації та динаміки

Аналіз та узагальнення результатів практичної реалізації ІОТ в освітньому процесі [3-12] доводить, що готовність учителя до проектування ІОТ можлива за певних обставин, які можна віднести до наступних векторів спрямування:

- *мотиваційно – орієнтаційний вектор* - розуміння необхідності самоосвіти та наявності критеріїв оцінки самоосвітньої діяльності;
- *змістовно - операційний вектор* - наявність достатнього рівня готовності до впровадження самоосвітніх технологій;

- *освітньо – культурний* - спрямованість самоосвіти на формування інноваційної культури та особистісного розвитку;
- *оцінювально – рефлексивний вектор* - здатність до рефлексії, як вироблення навичок самоконтролю, об'єктивного оцінювання рівня розвитку індивідуальних особистісних якостей;
- *індивідуально – суспільний вектор* - готовність до одночасної індивідуалізації власного навчання та навчання учнів (індивідуально – суспільний вектор).

Список використаних джерел:

1. https://urst.com.ua/act/pro_osvitu
2. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_55/46.pdf
3. Сухенко Я. В. Дизайн – проектування індивідуальної освітньої траєкторії: психологічні акцентуації. *Психологія особистості*. 2020. Вип. 13, Т.2 - с. 153 – 157. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2020.13-2.25>
4. Сухенко Я. Типологія індивідуальних освітніх траєкторій педагогічних працівників. *Психологія і особистість*. 2019. № 1 (15). С. 132-147. URL: <https://doi.org/10.33989/2226-4078.2019.2.177353>
5. Сухенко Я.В. Індивідуальні освітні траєкторії педагогічних працівників і учнів: системний вимір феномену. *Psychological Journal*. 2019. Vol. 5, Issue 6 – р. 106 – 121. DOI (Article): <https://doi.org/10.31108/1.2019.5.6.8>
6. Шарко В.Д. Методична підготовка вчителя в умовах неперервної освіти: монографія. Херсон: ХДУ, 2006. – ... с.
7. О. Боровік. До питання про зміст поняття «індивідуальна освітня траєкторія розвитку вчителя». *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон: Херсонський державний університет, 2010. С. 234 – 237.
8. Шарко В.Д. Методологічні засади сучасного уроку: посібник для студентів, керівників шкіл, вчителів, працівників післядипломної освіти. Херсон, 2009. С. 10 – 15.
9. Шарко В.Д. Завдання вчителя в умовах переходу школи на профільне навчання. *Особливості навчання учнів природничо-математичних дисциплін у профільній школі*: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Укладач: В.Д. Шарко. Херсон; ПП Вишемирський В.С., 2010. –С. 20 – 22.
10. Половенко О.В., Кірішко Л.М. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією: навчально – методичний посібник. Кропивницький: «КОІППО ім. В. Сухомлинського», 2018. 60с .
11. Мариновська О.Я. Методологічні аспекти проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога. *Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку педагога в контексті Концепції «Освіта впродовж життя»* / відп. ред. Д. В. Малєєв. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2020. 284 с.

12. Полякова Г. Напрями моделювання індивідуальної траєкторії безперервної освіти й самоосвіти педагогічних працівників. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. Вип. 3.С. 216 – 223. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10polspw.pdf>

УДК 378

Сергієнко Володимир Петрович,
доктор педагогічних наук, професор,
директор Навчально-наукового інституту
перепідготовки та підвищення кваліфікації
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

Сидоренко Юлія Вікторівна,
здобувач третього (освітньо-наукового)
ступеня вищої освіти,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО- ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. Розкривають поняття інформаційно-цифрової та цифрової компетентності та її важливість в сучасному світі як важливої складової професійної компетентності сучасного педагога. Визначено, що інформаційно-цифрова компетентність містить інформаційну та медіаграмотність, алгоритмічне мислення, навички роботи з базами даних, навички роботи в мережі інтернет та етику роботи з інформацією.

Ключові слова: компетентність, інформаційна компетентність, цифрова компетентність, інформаційно-цифрова компетентність.

Abstract. The concepts of information and digital competence and its importance in the modern world as an important component of the professional competence of a modern teacher are revealed. It is determined that information and digital competence includes information and media literacy, algorithmic thinking,

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УДК 37.044-022.332:004]:005.745

Інноваційні освітні технології в системі неперервної освіти: від дошкільної освіти до освіти дорослих (вітчизняний і світовий досвід упровадження): Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції 20 березня 2024 року, м. Київ, Україна) / за заг. ред. Т. О. Олефіренка, Г. Г. Цветкової, Л. В. Барановської. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. 632 с.

Редакційна колегія:

Олефіренко Тарас Олексійович, кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Цветкова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (голова)

Барановська Лілія Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шулігіна Раїса Андріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Кузьменко Ірина Анатоліївна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Шеленко Галина Володимирівна, асистент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Матеріали подані в авторській редакції.

Автори статей несуть відповідальність за науковий та літературний зміст, достовірність викладених фактів, цитат, посилань на використані джерела та дотримання принципів академічної доброчесності. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Адреса організаційного комітету:

01601, м. Київ, вул. Олександра Кониського, 8/14

Телефон : (044) 484-63-94

Кафедра дошкільної освіти

E-mail: 2016_9379992@ukr.net